

Asia: VN/33762/2023

## **Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Yleistä arviointimuistiosta**

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä lausuntoa terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta koskevasta arviointimuistiosta. Kokonaisuudistuksella uudistetaan terveydensuojelulaki (763/1994) ja sen nojalla annetut asetukset. Uudistuksen tavoitteena on ajanmukaistaa sääntely vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä, parantaa lainsäädännön selkeyttä ja johdonmukaisuutta sekä vahvistaa terveydensuojelun vaikuttavuutta ja kriisinkestävyyttä. Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön terveyttä sekä ennaltaehkäistä, vähentää ja poistaa tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa vaaraa tai haittaa ihmisten terveydelle. Arviointimuistiossa esitetään terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistuksen edellyttämät keskeiset kehittämistarpeet ja muutosehdotukset.

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja lausuu arviointimuistiosta tarpeelliseksi katsomiltaan osin.

#### **Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta**

Suomen Yrittäjät katsoo, että nykyisen, vuonna 1995 voimaan tulleen terveydensuojelulainsäädännön uudistaminen on perusteltua, koska vuosien saatossa tehtyjen muutosten seurauksena lain rakenne ja sisältö on hajanaista eikä laki ja sen valvonta enää kaikilta osin vastaa tämän päivän tarpeita.

Pidämme myös tärkeänä muistiossa todetun mukaisesti toimivaltarajojen, viranomaisten välisen yhteistyön ja tiedonvaihto-oikeuksien tarkentamista, sillä terveydensuojelulainsäätö ja siihen perustuvat valvonta liittyvät keskeisesti myös erilaisiin häiriötilanteisiin.

Katsomme myös muistiossa selvitetyn mukaisesti, että terveydensuojelulainsäädännön muutokset ovat tarpeellisia myös osana hallituksen laajempaa tavoitetta kansallisen turvallisuuden ja kriisinkestävyyden vahvistamiseksi.

## **Luku 2 - Nykytilan kuvaus**

-

### **Yleistä**

Suomen Yrittäjät kannattaa muistiossa esitetyn mukaisesti lain nimikkeen säilyttämistä terveydensuojelulakina ja että kokonaisuudistuksessa kiinnitetään huomiota substanssisisällön lisäksi nykyiseen lainkirjoitustapaan. Pidämme tärkeänä, että uusi laki on mahdollisimman selkeä ja tarkoitustaan toteuttava.

Pidämme lisäksi erityisen tärkeänä, että lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä perustuslain 18 §:ssä säädetty elinkeinonvapaus tulee asianmukaisesti huomioituksi. On erittäin tärkeää, että perusoikeuksien rajoittamista koskevat täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden edellytykset täyttyvät erityisesti silloin kun elinkeinon, ammatin tai työn harjoittamiseen vaaditaan viranomaisen myöntämä lupa, sekä säädettyä toiminnan luvanvaraisuudesta. Tämä koskee myös elinkeinotoiminnan aloittamisen edellytykseksi säädettyjä rekisteröimisvelvollisuuksia. Pidämme myös tärkeänä, että elinkeinotoimintaan liittyvistä pätevyysvaatimuksista säädetään lain tasolla.

### **Luku 1 - Yleiset säännökset**

Suomen Yrittäjät kannattaa muistiossa ehdotettua terveydensuojelulain tarkoituksen selkeyttämistä sekä riskiperusteista lähestymistapaa, jossa lain kehittämisessä otettaisiin huomioon eritasoisten haittojen ja riskien luokittelu siten, että valvontatoimet ja säännökset olisivat terveydelliseen riskiin nähden oikeasuhtaisia.

Työryhmä esittää muistiossa siirtymistä toiminnanharjoittajan omavalvonnasta yleisempään lähestymistapaan selvilläölovelvollisuuteen ja huolehtimisvelvollisuuteen, joka kattaisi yleisemmän velvoitteen kuin yksinomaan toiminnanharjoittajakohdaisen omavalvonnan ja laajentaisi vastuuta myös muihin toimijoihin, kuten rakennuksen omistajiin. Työryhmän mukaan tämä lähestymistapa olisi yksinkertaisempi toteuttaa ja valvoa, sillä se ei rajoittuisi yksittäisiin toimijoihin, vaan ulottuisi laajasti eri toimialoille ja sektoreille. Se ohjaisi myös toiminnanharjoittajan tarkastelemaan omaa toimintaansa kokonaisvaltaisesti, eikä vain velvoitteiden täyttämisen näkökulmasta.

Suomen Yrittäjät pitää lähtökohtaisesti kannatettavana ehdotetun selvilläölovelvollisuutta korostavan lähestymistavan tavoitteita parantaa terveyshaittojen proaktiivista ehkäisyä ja terveellisemmän elinympäristön tukemista. Pidämme kuitenkin tärkeänä, ettei mikro- ja pk-yrittäjä voi joutua vastuuseen oman elinkeinotoimintansa ulkopuolisista toimijoista, heidän tekemisistään tai laiminlyönneistään, mihin mikro- tai pk-yrittäjällä ei ole käytännössä ole ollut mitään

vaikutusvaltaa. Selvilläölovelvollisuuden ei tule johtaa mikro- tai pk-yrittäjän kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen.

Pidämme tärkeänä terveydensuojelulain yhteensovittamista muun väestön terveyden ja elinympäristön terveellisyyden turvaamiseen tähtäävän lainsäädännön kanssa.

Suomen Yrittäjät katsoo, että terveydensuojelulain ja työturvallisuuslain väliset, mahdolliset yhteiset soveltamisalueet eivät ole ongelma. Lainsäädäntöä kehitettäessä on kuitenkin varmistettava, että työnantajille ei synny ylimääräistä hallinnosta taakkaa eri lakien mahdollisista päällekkäisistä velvoitteista ja työnantajille aiheutuvat velvoitteet määritellään lainsäädännössä yhdenmukaisesti sekä selkeällä tavalla. Lisäksi Suomen Yrittäjät korostaa, että viranomaisten toimivaltarajojen tulee olla selkeät ja viranomaisten välisen yhteistyön sujuvaa.

Terveydensuojelulain ja kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetun lain osalta katsomme tärkeäksi valvontaviranomaisten välistä toimivallan ja yhteistyön kehittämistä siten, että se on selkeä ja valvonta tehokasta.

Sekä terveydensuojelulain että tartuntatautilain kokonaisuudistus ovat samanaikaisesti käynnissä. Pidämme elinkeinotoiminnan näkökulmasta erittäin tärkeänä, että esim. Covid-19 -pandemian tapaisessa epidemiatilanteessa on selkeää kumman lain nojalla mahdolliset rajoitustoimenpiteet tulee määrätä ja kumpi laki on tällaisessa tilanteessa ensisijainen. Pidämme lakien välisen suhteen selkeyttämistä yleislaki-erityislaki-periaatteen mukaisesti kannatettavana. Pidämme muistiossa todetun mukaisesti todella tärkeänä, että viranomaisten välinen tiedonvaihto ja yhteistyö epidemiatilanteiden selvittämisessä varmistetaan. On tärkeää varmistaa, että alueelliset viranomaiset tulkitsevat ja soveltavat säännöksiä yhdenmukaisella tavalla kaikkialla Suomessa. Mikäli olosuhteet alueilla ovat samanlaiset, eivät yritykset saa alueellisen päätöksenteon vuoksi joutua perusteettomasti huonompaan asemaan eri puolilla Suomea asetettavien rajoitusten suhteen. Yritysten yhdenvertainen kohtelu tulee taata. Elinkeinonharjoittajille tarkoitetun viestinnän selkeyttäminen pandemiatilanteessa on tärkeää. Covid-19-pandemian aikana tiedotus oli hajanaista ja epäselvää. Tiedotusta tulee kehittää siten, että yrityksiin kohdistuva viestintä keskitetään yhdelle toimijalle, jotta yritysten on mahdollista löytää kaikki tarvitsemansa tieto heidän elinkeinotoimintaansa kohdistuvista rajoituksista tai määräyksistä yhdestä paikasta. Sama koskee myös terveydensuojelulain ja valmiuslain välistä suhdetta.

Pidämme tarkoituksenmukaisena, että ammattimaista majoitus- ja ravitsemistoimintaa valvontaan ensisijaisesti riskiperusteisesti, sillä majoitustoiminta itsessään on vähäriskistä toimintaa, mutta siihen liittyviin oheispalveluihin, kuten esimerkiksi erilaisilla altailla, kuntosaleilla tai omalla kaivolla, voi sisältyä suurempi terveydellinen riski, joista osa on myös terveydensuojelulain nojalla ilmoitusvelvollisia toimintoja. Kannatamme myös muistiossa ehdotetun mukaisesti, että MARA-laissa tarkoitettua majoitustoimintaa ja sen soveltamisalan ulkopuolella tapahtumaa ammattimaista majoitustoimintaa olisi tarkasteltava terveydensuojelulain näkökulmasta yhtenevin periaattein.

Pidämme tärkeänä, että terveydensuojelulainsäädännön ja ympäristöministeriön valmisteleman rakentamislain uudistukset valmistellaan samanaikaisesti niiden saman suhtaisuuden varmistamiseksi.

## **Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät**

Kunnan terveydensuojelutehtävien (6 §) osalta Suomen Yrittäjät kannattaa muistiossa ehdotettua valvonnan riskiperusteisuuden korostamista, sillä se edistää ennaltaehkäisevää toimintaa ja vähentää hallinnollista taakkaa matalan riskin kohteissa. Elinkeinonharjoittajien yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi on erityisen tärkeää, että valvonta eri kunnissa on yhdenmukaista, tasapuolista ja oikeudenmukaista kaikkialla Suomessa, kuitenkin paikalliset olosuhteet huomioiden. Toiminnanharjoittajille on hyvin tärkeää luoda hyvin laadittuja ohjeita, jotka tukevat elinkeinonharjoittajien mahdollisuuksia noudattaa lainsäädännön vaatimuksia.

Häiriötilanteisiin varautumisen (8 §) osalta pidämme tärkeänä, että samaan aikaan käynnissä olevan valmiuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä valmiuslain terveydensuojeluun liittyvät säännökset otetaan huomioon terveydensuojelulain valmistelussa, jotta terveydensuojeluviranomaisten riittävät toimintamahdollisuudet niin normaaliolojen häiriötilanteissa kuin poikkeusolojen tarpeissa turvataan. Viranomaisten toimivaltarajojen ja johtovastuun määrittely häiriötilanteissa on keskeistä, jotta esimerkiksi Covid-19-pandemiassa koettu viranomaisten viestinnän hajanaisuus ja epäselvyys tulevaisuudessa vältetään.

## **Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta**

Terveydensuojelulain ilmoitusvelvollisuuden (13 §) piiriin kuuluvat esimerkiksi majoitustilat, liikuntatilat, opetustilat sekä kosmetologiset palvelut, kuten tatuointiliikkeet ja solariumit. Muistion mukaan selvitykset osoittavat, että valvontakäytännöt ja tulkinnat ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä vaihtelevat merkittävästi kuntien välillä. Suomen Yrittäjät pitää tätä ongelmallisena ja tilanteen korjaamista tärkeänä elinkeinonharjoittajien yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi.

Kannatamme arviomuistion ehdotusta ilmoitusvelvollisuuden riskiperusteisesta lähestymistavasta, jonka mukaan eri toiminnot, kuten majoitustoimintaan tarkoitettut tilat, yleisölle avoimet kuntosalit, liikuntatilat, saunat, kylpylät, solariumpalvelu, ihoa rikkova toiminta ja erityistä hygieniaa edellyttävä kauneushoitola, luokiteltaisiin terveydellisen riskin perusteella suuren riskin kohteisiin, kohtalaisen riskin kohteisiin ja vähäisen riskin kohteisiin. Kannatamme myös, että kaikki vähäriskiset kohteet jäisivät ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle.

## **Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi**

Suomen Yrittäjät kannattaa muistiossa ehdotetun mukaisesti, että elintarvikehuoneistojen talousveden valvontaa koskevien säännösten tulkintaa tulisi selkeyttää, sillä elintarvikehuoneistojen talousveden valvontavastuu on terveydensuojelulain nojalla terveydensuojeluviranomaiselle, mutta jossain valvontayksiköissä se on siirretty elintarvikevalvontaviranomaiselle. Ristiriitaista ja mahdollisesti päällekkäistä valvontaa tulee välttää.

## **Luku 6 - Jätteet ja jätevedet**

Suomen Yrittäjät kannattaa, että suurten yleisötilaisuuksien jätehuoltoa (25 §) koskevien säännösten soveltuminen eri tilanteissa ja tapahtuman järjestäjän vastuu selkeytetään.

## **Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset**

-

## **Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen**

-

## **Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta**

Suomen Yrittäjät kannattaa muistiossa ehdotettuja eri viranomaisten tiedonhankintaan, tarkastukseen ja valvontaan liittyvien säännösten uudistamista ja selkeyttämistä sujuvan tiedonvaihdon turvaamiseksi.

## **Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut**

-

## **Luku 12 - Kiellot ja määräykset**

Suomen Yrittäjät tukee muistiossa ehdotettua, että terveydensuojelulain terveydensuojelua koskevia määräyksiä koskevan 51 §:n suhde muihin laissa oleviin viranomaisen määräysenantovaltuuksiin selkeytetään ja tarpeettomat päällekkäisyydet poistetaan.

Suhtaudumme kuitenkin kriittisesti lakiin lisättäväksi ehdotettuun säännökseen, jossa säädetään määräysten antamisesta tilanteessa, jossa haitan ensisijaista aiheuttajaa ei saada selville, ja terveystarve poistaminen on välttämätöntä. Tällöin vastuu haitan poistamisesta osoitetaan toissijaiselle vastuussa olevalle, ellei muualla toisin säädetä. Katsomme, että kyseinen ehdotus on oikeusvarmuuden näkökulmasta ongelmallinen ja laajentaisi elinkeinoharjoittajien vastuuta kohtuuttomasti. Pidämme erittäin tärkeänä, ettei erityisesti mikro- ja pk-yritysten vastuuta laajenneta kohtuuttomasti koskemaan sellaisia tilanteita, joihin heillä ei käytännössä ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa. On kohtuutonta, että mikro- tai pk-yritys voisi yllättäen joutua vastuuseen ja maksamaan kustannuksia jonkun toisen tahon aiheuttamasta terveyshaitasta tai terveyshaittaa aiheuttavasta laiminlyönnistä.

## **Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset**

Oikeusvarmuuden ja elinkeinonharjoittajien yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että uhkasakkoa, teettämismaksua ja keskeyttämismaksua koskevaa säännöstä tarkennetaan siten, että olisi yksiselitteistä, miten sitä voidaan soveltaa lainvastaisissa tilanteissa ja että viranomaisia koulutetaan ja ohjeistetaan valtakunnallisesti milloin ja miten uhkasakkoa ja muita pakkokeinoja tulisi käyttää.

Pidämme kuitenkin myös erittäin tärkeänä, että viranomaisen ote on ensisijaisesti neuvova ja ohjaava. Lisäksi hallinnollisten keinojen ja seuraamusten tulee olla ensisijaisia suhteessa rangaistuksiin.

#### **Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano**

-

#### **Luku 15 - Erinaisia säännöksiä**

-

#### **Tietojärjestelmät**

-

#### **Terveydensuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet**

Suomen Yrittäjät pitää elinkeinonharjoittajien yhdenvertaisuuden näkökulmasta tärkeänä, että valvontakäytännöt eri valvontayksiköiden välillä ovat mahdollisimman yhtenäiset.

#### **Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)**

-

#### **Taloudelliset vaikutukset**

Suomen Yrittäjät kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettujen muutosten vaikutusten arvioinnissa ei ole otettu huomioon erityisesti mikro-, pieniin ja keskisuuriin yrityksiin kohdistuvia vaikutuksia ja kuinka merkittäviä pk-yritysvaikutukset ovat kokonaisuudessaan. Vaikutusten arvioinnissa ei ole myöskään huomioitu lainkaan yritysvaikutuksia ehdotetun toissijaisen vastuun osalta. Suomen Yrittäjät edellyttää, että terveydensuojelulakiin ehdotetuista lainsäädäntömuutoksista tehdään kattava pk-yritysvaikutusten arviointi.

#### **Ympäristövaikutukset**

-

#### **Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset**

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä huomioidaan myös kansallinen kokonaisturvallisuus ja yhteiskunnan kriisinkestävyys. Tämän vuoksi kannatamme arviointimuistiossa ehdotettua kuntien terveydensuojeluviranomaisten varallaolojärjestelmää, jolla kunnille säädettäisiin velvollisuus varmistaa terveydensuojeluviranomaisten tavoitettavuus myös virka-ajan ulkopuolella.

Lempiäinen Sanna  
Suomen Yrittäjät ry